

Den Haag

- **Onderzoeksrapport**
OCW / OWB
DSO / SEPO

Vervolgonderzoek internationaal primair en voortgezet onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft 2021

COLOFON

Uitgave
Gemeente Den Haag
OCW
Januari 2022

Inlichtingen

OCW / Stad en Bestuur / Onderwijsbeleid
Jurriaan van der Meijden (070-35 35759 / jurriaan.vandermeijden@denhaag.nl)
DSO / Strategie, Externe betrekkingen, Programmamanagement en Onderzoek
Carla Rothuizen (070-35 34874 / carla.rothuizen@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen worden veroorzaakt door afronden. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.
Aan dit rapport kunnen dan ook geen rechten worden ontleend. Op geen enkele manier kunnen de gemeenten en de auteurs aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortkomt uit gebruik van informatie uit dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

SUMMARY AND CONCLUSION	4
INLEIDING.....	5
1 DE WERELD VERANDERT	6
1.1 SECTOREN	6
1.2 MIGRATIE	8
1.3 DE INTERNATIONALE WERKNEMER VERANDERT.....	9
2 DE INTERNATIONALE SCHOLEN.....	10
2.1 ONTWIKKELINGEN PER SCHOOLTYPE	12
2.2 LANDELIJK	15
2.3 INSTROOM IN HET REGULIER ONDERWIJS	15
3 GEMEENTEN LEIDEN, DEN HAAG, DELFT.....	17
3.1 LEIDEN	18
3.2 DEN HAAG.....	19
3.3 DELFT	21
CONCLUSIE.....	22
I BRONNEN.....	23

SUMMARY AND CONCLUSION

The figures for international education in the Leiden – The Hague – Delft region are falling, especially for primary international education. In view of the developments regarding the business climate, international activity and other ways of working, the influx into international education could decrease or stabilize in the coming years. With decreasing growth in primary education, secondary education will also shrink slightly in the long run.

Migration and international influx into the region is expected to continue to grow. The influx into regular Dutch-language education may increase in the coming years because internationals stay longer in the Netherlands, more often have a local contract and want to integrate into the region.

It is not yet known whether there is a good and future-proof mix of different types of schools and education systems for the various internationals in the Leiden – The Hague – Delft region. There is sufficient international education, there is NT2 education and there is bilingual education. It is not yet certain whether there are enough regular schools that are open to and have the capacity to accept international children.

In the coming period, the Leiden – The Hague – Delft region will therefore:

- investigate which schools in the region are already providing children from internationals with education and how this is done (collecting good practices);
- find out where in the region the need for places for internationals in regular education is concentrated and see whether there are enough places in the region for these students;
- learn from Eindhoven how regional (triple helix) cooperation and the professionalization of teachers can contribute to a better mix and options for children for the education that suits them best.

INLEIDING

Dit onderzoeksrapport is een vervolg op het rapport Internationaal Basis- en Voortgezet Onderwijs in de Regio Leiden – Den Haag – Delft (oktober 2018 en 2019). De regio Leiden – Den Haag – Delft monitort sinds 2018 het internationaal onderwijs in deze regio om in te kunnen spelen op groei of krimp in het internationaal onderwijs en om te ondersteunen bij het oplossen van knelpunten. Internationaal onderwijs in deze regio is van belang om te kunnen voldoen aan de onderwijsbehoeften en de leerplicht van kinderen van internationals. Daarnaast draagt goed internationaal onderwijs bij aan een gunstig vestigingsklimaat in de regio omdat buitenlandse bedrijven en organisaties de beschikbaarheid hiervan mee laten wegen in hun vestigingsbesluit.

In voorgaande onderzoeken is steeds een prognose voor de komende jaren gedaan voor de groei van het internationaal onderwijs. Tijdens het huidige onderzoek werd duidelijk dat een aantal trends ons noodzaken om anders naar het internationaal onderwijs te kijken en dat de toekomst nog moeilijker in te schatten is. In dit onderzoek kijken we daarom niet alleen naar de internationale scholen zelf, maar ook naar de internationale kinderen die al dan niet op een internationale school zitten. De focus op internationaal onderwijs verschuift naar onderwijs aan internationals in den brede.

Uiteraard besteden we in dit rapport wel aandacht aan de ontwikkelingen bij de internationale scholen en is er ook cijfermatig materiaal opgenomen waaruit trends en ontwikkelingen in het internationaal onderwijs in de regio Leiden, Den Haag en Delft duidelijk worden.

1

DE WERELD VERANDERT

Sinds de corona-pandemie zeggen grafieken met ramingen en prognoses niet veel meer. Door de pandemie is een helder toekomstbeeld over economische groei en internationale bedrijvigheid niet te geven. Corona zorgt ervoor dat andere manieren van werken, zoals op afstand werken, een vlucht nemen. Hierdoor is bijvoorbeeld de noodzaak om het hele gezin naar een ander land te verhuizen voor werk minder groot geworden. Ook wordt in Nederland meer ingezet op werving van lokaal, jong, buitenlands personeel op een lokaal contract zonder riante voorwaarden. Internationale uitzending brengt immers veel kosten en extra werk met zich mee (begeleiding, extra vergoedingen en verzekeringen) en bedrijven die kosten willen besparen, kiezen daarom sneller voor werving van lokaal personeel.

De verwachte uitstroom door de coronacrisis is voor de gehele internationale gemeenschap beperkt gebleven. Langdurige uitzendingen zijn verlengd en veel werknemers zijn op hun plek gebleven.

Tot de zomer van 2021 is de instroom van nieuwe internationals laag gebleven door reisbeperkingen en maatregelen. In de zomer is de instroom omhooggeschoten, wat zorgde voor wachtlijsten bij o.a. het The Hague International Centre. De instroom van internationals zat in augustus zelfs weer op het niveau van 2019.

1.1 SECTOREN

Ook zijn de sectoren waar veel internationals voor naar Nederland komen aan het veranderen. Met name de olie en gassector gaat door een existentiële verandering en er wordt gereorganiseerd. Goede secundaire arbeidsvoorwaarden, waardoor verhuizen naar Nederland aantrekkelijk was, worden afgebouwd. Werknemers in het buitenland worden teruggeroepen en er vallen ontslagen. Hoofdkantoren verhuizen.

Banenrimp raakt met name kennismigranten in de energiesector, grensoverschrijdende dienstverlening, handel, toerisme, luchtvaart en logistiek.

Een bedrijf als Shell heeft de afgelopen jaren veel betekend voor het internationaal onderwijs in met name Den Haag; Shell haalde veel internationals met gezinnen naar Nederland en vergoedde de hogere kosten van het internationaal onderwijs. Ook sponsorde Shell sporttoernooien en andere extra-curriculaire activiteiten. Die tijd is voorbij. Met name de International School of The Hague en de British School in the Netherlands zien dat in de afnemende aantallen.

De IT-sector is juist in opkomst in de regio. Werk in die sector wordt ofwel geoutsourcet naar m.n. India, of Indiërs worden voor een aantal jaar naar Nederland gehaald. Deze medewerkers zijn vaak jong en hebben geen gezin. Als zij in

Nederland een gezin stichten, dan blijven ze vaak op een lokaal contract werken en gaan de kinderen naar een reguliere Nederlandse school.

Ook de scale-ups groeien en zorgen voor een internationale zoektocht naar technisch geschoold talent. Vanuit de NL Talent Coalition (EZK, RVO, regio's, international centra, Nuffic en universiteiten) wordt er landelijk ingezet op werving in het buitenland van technisch talent. In Zuid-Holland is er in november 2021 een nieuw internationaal talentprogramma ondertekend, waarbij de grote steden, provincie, international centre, werkgevers en werkgeversorganisaties gaan samenwerken om personeelstekorten op te lossen door internationaal talent aan te trekken en te behouden.

Buitenlandse investeringen nemen wereldwijd af en dus neemt de concurrentie bij het aantrekken van buitenlandse bedrijven toe. En dat zorgt weer voor een groei van het belang van een goed vestigingsklimaat. De stikstofcrisis, het tekort aan woningen en onderzoeksruimte en het tekort aan gespecialiseerd personeel maken het vestigingsklimaat van Nederland minder aantrekkelijk dan voorheen. In 2020 daalde het aantal buitenlandse bedrijfsinvesteringen in Nederland met een kwart t.o.v. 2019. Dat zorgde voor ongeveer 40 procent minder binnengehaalde banen. En dus ook voor minder buitenlandse werknemers die zich met hun gezinnen in Nederland vestigden en een internationale school nodig hadden voor hun kinderen.

De Brexit levert in Nederland groei op; de Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) sprak in 2021 met 550 bedrijven over een overstap of uitbreiding naar Nederland. In 2020 hebben 78 bedrijven een overstap naar Nederland gemaakt vanwege de Brexit. Na de zomer van 2021 was de stemming bij de acquisitie-organisaties voorzichtig optimistisch. Momenteel zijn er nog een verschillende ngo's en internationale organisaties die naar de regio willen komen, maar dit is vanwege de lockdown (weer) uitgesteld.

De NFIA en het Invest in Holland netwerk (regionaal The Hague Business Agency, Rotterdam Partners en InnovationQuarter) zetten zich in om fysieke bedrijven met een economische toegevoegde waarde naar ons land aan te trekken. De organisaties ondersteunen geen brievenbusmaatschappijen of andere papieren constructies. Bij de werkzaamheden van deze organisaties is er specifieke aandacht voor bedrijven die Nederland helpen maatschappelijke doelen te halen; bedrijven die de verduurzaming versnellen, voor nieuwe digitale toepassingen zorgen of toekomstige innovaties mogelijk maken. Deze sectoren hebben in de regio groeipotentie.

1.2 MIGRATIE

Door de coronacrisis is de internationale migratie naar Den Haag sinds februari 2020 afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. De coronajaren 2020 en 2021 kenmerken zich door reisbeperkingen, minder instroom van buitenlanders en een hoger vertrek dan in de jaren na de eurocrisis. In 2020 is de hele internationale gemeenschap in Den Haag minder gegroeid dan in de zes voorgaande jaren.

De reisbeperkingen hebben vooral niet-EU-burgers een verhuizing naar Nederland moeilijk gemaakt. De grootste afname van de instroom was te zien bij internationale bedrijven, met name Indiase IT-dienstverleners. Veel werknemers zijn remote begonnen met werken voor een Nederlandse werkgever. Sommige werkgevers onderzoeken of internationaal remote werken blijvend gefaciliteerd kan worden (ondanks de obstakels die het verblijfsrecht, de belastingen, de sociale zekerheid en teambuilding daarbij zijn).

Naar verwachting blijft de internationale mobiliteit de gevolgen van de coronacrisis nog lang voelen. Den Haag heeft echter minder last van de crisis dan andere regio's in Nederland. Dat komt doordat medewerkers van ambassades, internationale organisaties en ngo's kunnen blijven reizen. Ook zijn internationale organisaties (zoals de VN- en EU-organisaties) minder conjunctuurgevoelig dan bedrijven en blijven zij nieuw talent zoeken en binden.

Sinds 2015 is het grootste deel van de bevolkingsgroei afkomstig van buitenlandse migratie. Onderzoek¹ toont aan dat migratiestromen naar Nederland de komende jaren zullen aanhouden. Dat geldt voor alle groepen die naar Nederland en onze regio komen: kennismigranten, arbeidsmigranten en vluchtelingen. Daarmee blijft het aantal kinderen in het primair en voortgezet onderwijs met een niet-Nederlandse (taal)achtergrond groeien.

Met het afbouwen van de coronamaatregelen in de zomer van 2021, kwam ook de buitenlandse migratie weer op gang. Het aantal immigranten nam elke maand toe, maar bleef lager dan vorig jaar. In september 2021 vestigden zich 31 duizend immigranten in Nederland, 5 duizend meer dan in augustus en 13 duizend meer dan in juli².

Den Haag krijgt naar verwachting de komende jaren meer inwoners. Tussen 2020 en 2040 groeit de stad met netto 100.000 mensen, waarvan 64% van buiten Nederlands komt. Ook de regio groeit fors. Dat vraagt om meer woningen, opleidingen, werkgelegenheid, voorzieningen, groen en infrastructuur³.

¹ <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2020/12/14/samenleven-in-verscheidenheid> en <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/51/prognose-bevolking-blijft-komende-50-jaar-groeien>

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/43/bevolkingsgroei-in-derde-kwartaal-net-zo-hoog-als-voor-corona>

³ Geworteld in Den Haag, Stedelijke Ontwikkelingsvisie, DSO 2040. Juni 2020

1.3 DE INTERNATIONALE WERKNEMER VERANDERT

Naar alle waarschijnlijkheid groeit de omvang van de populatie van internationals de komende jaren nog verder. De internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven, de Brexit, de voorkeur van multinationals voor internationaal personeel en de krapte op de Nederlandse arbeidsmarkt hebben een positief effect op de omvang van de groep internationals die naar Nederland gehaald wordt.

De groep internationals is veelsoortig en omvat ook internationale werknemers die een lokaal contract hebben met dezelfde arbeidsvoorwaarden als Nederlandse werknemers. Ook verdienen internationale kenniswerkers steeds vaker modaal, hebben zij nog maar 5 in plaats van 8 jaar profijt van de 30%-regeling (voor belastingvrijstelling) en kunnen zij het internationaal onderwijs met een hoge jaarlijkse ouderbijdrage niet zonder meer betalen. De keuze voor het duurdere internationaal onderwijs is dan ook niet meer vanzelfsprekend.

Een andere trend die we zien is dat internationals er steeds vaker voor kiezen om langer in Nederland te blijven. In het onderzoek van Decisio⁴ naar de toegankelijkheid van het regulier Nederlands onderwijs voor internationals, was de helft van de respondenten langer dan 10 jaar in Nederland en slechts een op de tien korter dan 3 jaar. 24% van de respondenten verwachtte langer dan 10 jaar in Nederland te zullen blijven. Daarbij speelt dat zij vaker een lokaal contract voor onbepaalde tijd krijgen aangeboden. De gezinnen hebben vaak een modaal inkomen, willen integreren in de Nederlandse samenleving en bestaan vaak uit meerdere nationaliteiten en spreken meerdere vreemde talen.

⁴ Decisio (2018). Onderzoek toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals, Eindrapportage

2 DE INTERNATIONALE SCHOLEN

De instroom in het internationaal onderwijs neemt af, ondanks de groeiende instroom internationals.

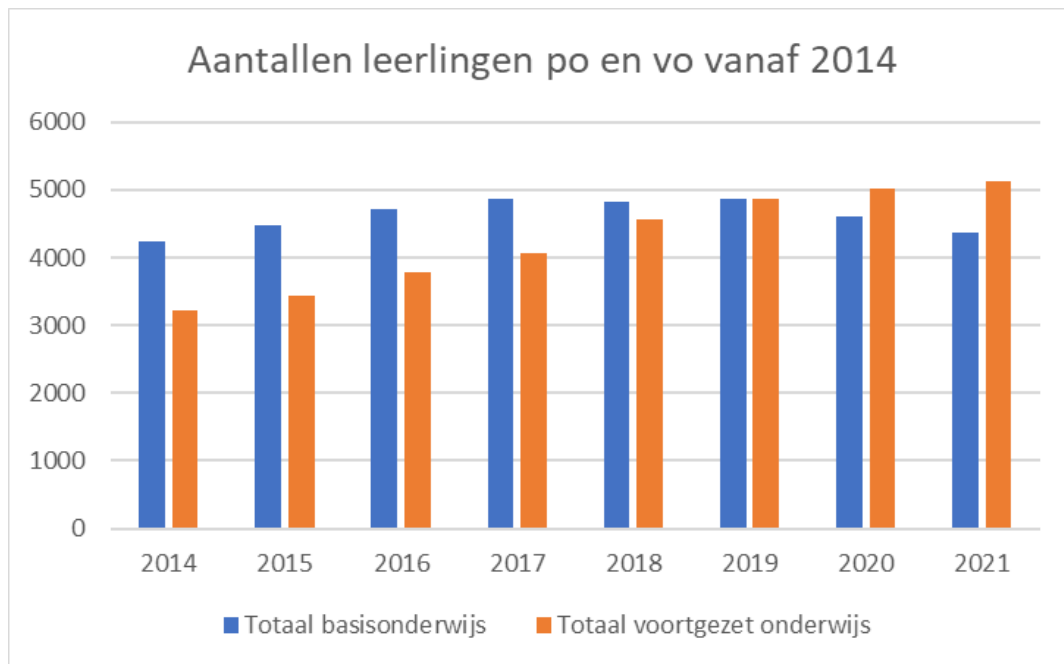
Er zijn 20 vestigingen van internationale scholen in de regio Leiden – Den Haag - Delft, met in 2020 in totaal 9.633 leerlingen. Leerlingen van internationale scholen in deze regio vertegenwoordigen 139 nationaliteiten en zij wonen grotendeels in de provincie Zuid-Holland. De aantallen leerlingen in het internationaal onderwijs in de regio Leiden – Den Haag - Delft is in 2021 wederom iets afgenomen; van 9.624 naar 9.498 leerlingen. Daarmee komt het aantal kinderen op internationale scholen iets uit boven het aantal van 2018 en onder het aantal van 2019.

Schools	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
HSV International Primary School	485	495	532	514	612	617	619	614
Lycée français Vincent van Gogh (Primary)	503	495	480	463	502	489	433	420
Lycée français Vincent van Gogh (Secondary)	424	438	483	502	461	491	497	498
Elckerlyc International School (Primary)	121	130	136	139	134	144	137	118
ESH European School of The Hague (Primary)	445	538	665	769	817	882	846	817
ESH European School of The Hague (Secondary)	75	141	223	324	428	503	602	692
ISH International School of The Hague (Primary)	545	562	615	634	627	629	591	561
ISH International School of The Hague (Secondary)	935	999	1113	1253	1389	1375	1353	1303
Deutsche Internationale Schule Den Haag (Primary)	104	108	113	104	120	110	117	128
Deutsche Internationale Schule Den Haag (Secondary)	166	166	207	205	203	227	233	221
American School of The Hague (Primary)	712	715	718	723	600	557	522	463
American School of The Hague (Secondary)	479	498	505	514	629	644	651	665
BSN British School in the Netherlands (Primary)	1287	1368	1377	1405	1255	1249	1115	987
BSN British School in the Netherlands (Secondary)	891	902	930	967	1105	1216	1208	1165
Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest International School (Secondary)	252	298	318	307	352	358	342	325
Het Rijnlands Lyceum Wassenaars International School (Secondary)	0	0	0	0	0	40	90	153
International School Delft (Primary)	30	70	91	118	141	169	172	187
International School Delft (Secondary)						14	45	112
International Waldorf School (Primary)	0	0	0	0	15	20	51	69
Total	7.454	7.923	8.506	8.941	9.390	9.734	9.624	9.498

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 1 Overzicht 2014 - 2021

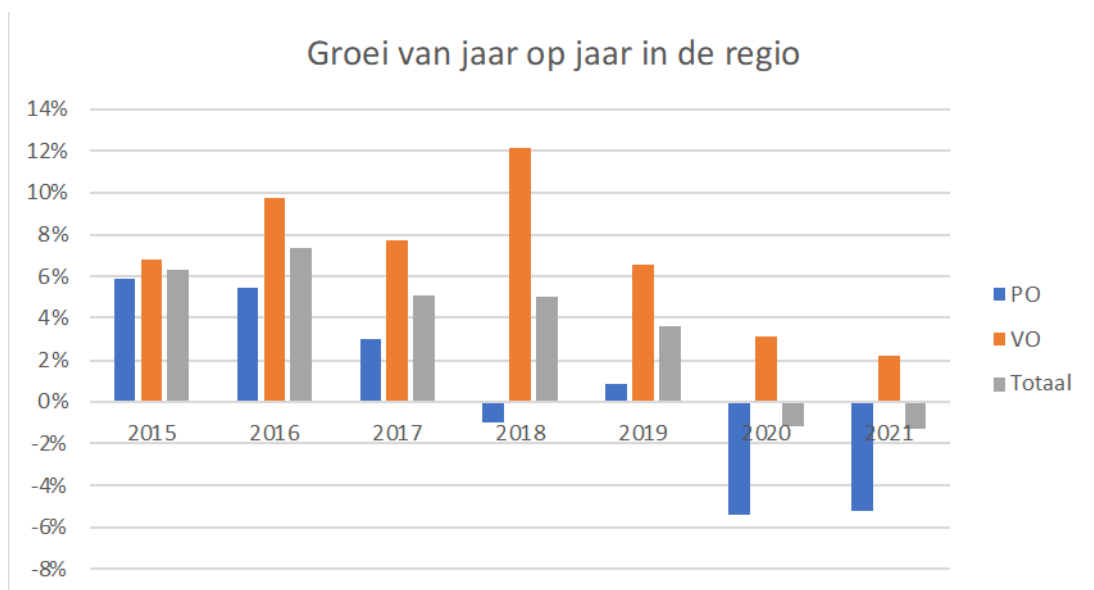
Een aantal scholen kampt met grote dalingen in leerlingenaantallen. Anderen, met name de nieuwe scholen, groeien juist nog.

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 2 Aantallen leerlingen po en vo vanaf 2014

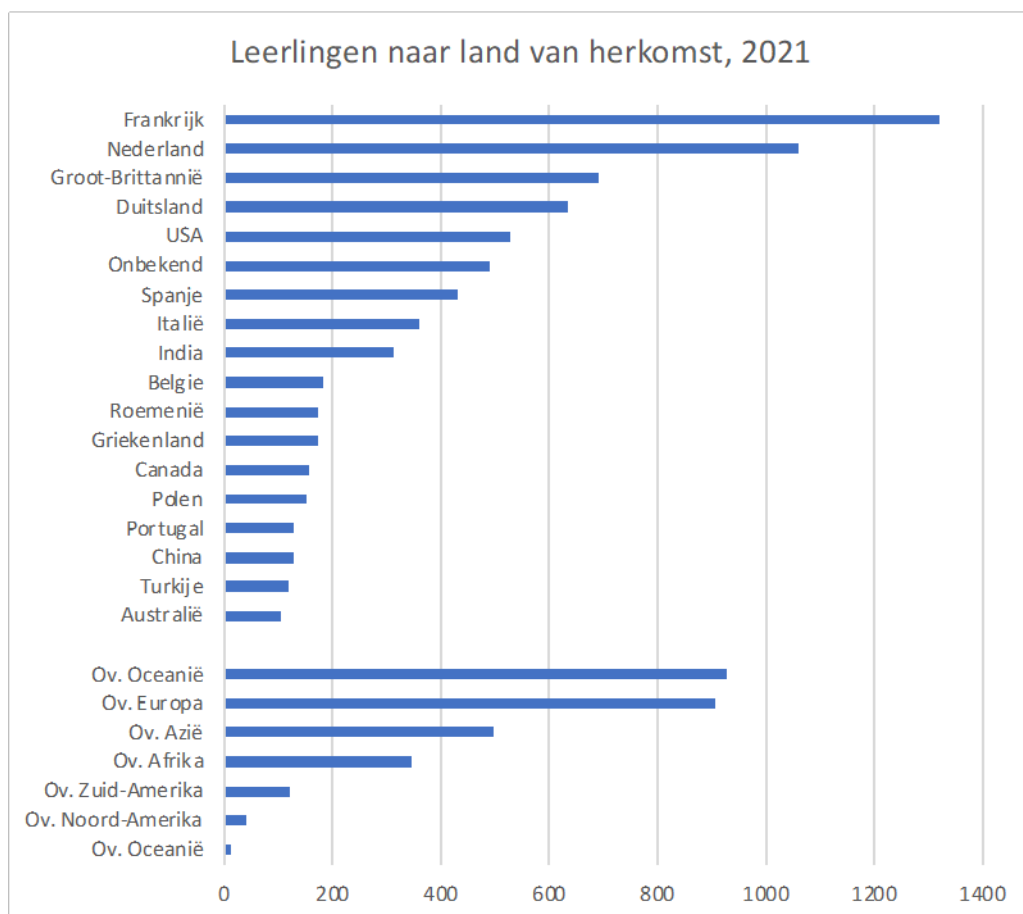
Vooraf het aantal kinderen in het primair onderwijs neemt af. Het leerlingaantal in het internationaal voortgezet onderwijs groeit nog met 2%.

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 3 Groei 2015 – 2021 in de regio

De meeste kinderen in het internationaal onderwijs in de regio hebben de Franse nationaliteit. Na kinderen met een Nederlandse nationaliteit, volgen kinderen met een Engels paspoort en een Duits paspoort.

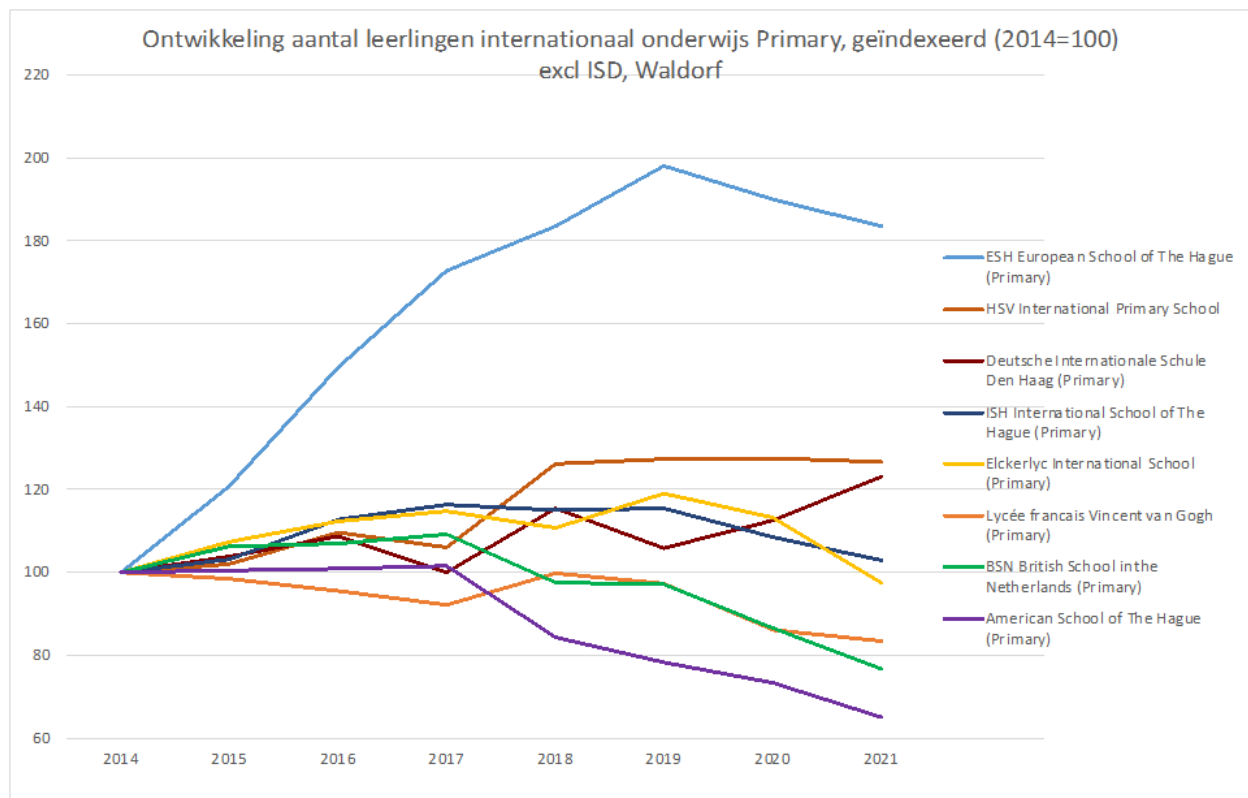

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 4 Leerlingen naar land van herkomst 2021

2.1 ONTWIKKELINGEN PER SCHOOLTYPE

Uit de cijfers blijkt duidelijk een daling in het internationaal primair onderwijs. Alleen de nieuwe scholen (Waldorf en ISD) laten een stijging zien in het aantal leerlingen. Ook de Deutsche Internationale Schule heeft net iets meer leerlingen in het basisonderwijs dan in 2020 en 2019. In het onderzoek van 2019 was er vooral sprake van een afname in het aantal leerlingen bij het private niet bekostigde primaire onderwijs (American School of The Hague en British School in the Netherlands). Nu laten ook alle andere scholen een stabiliserende of dalende trend zien:

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

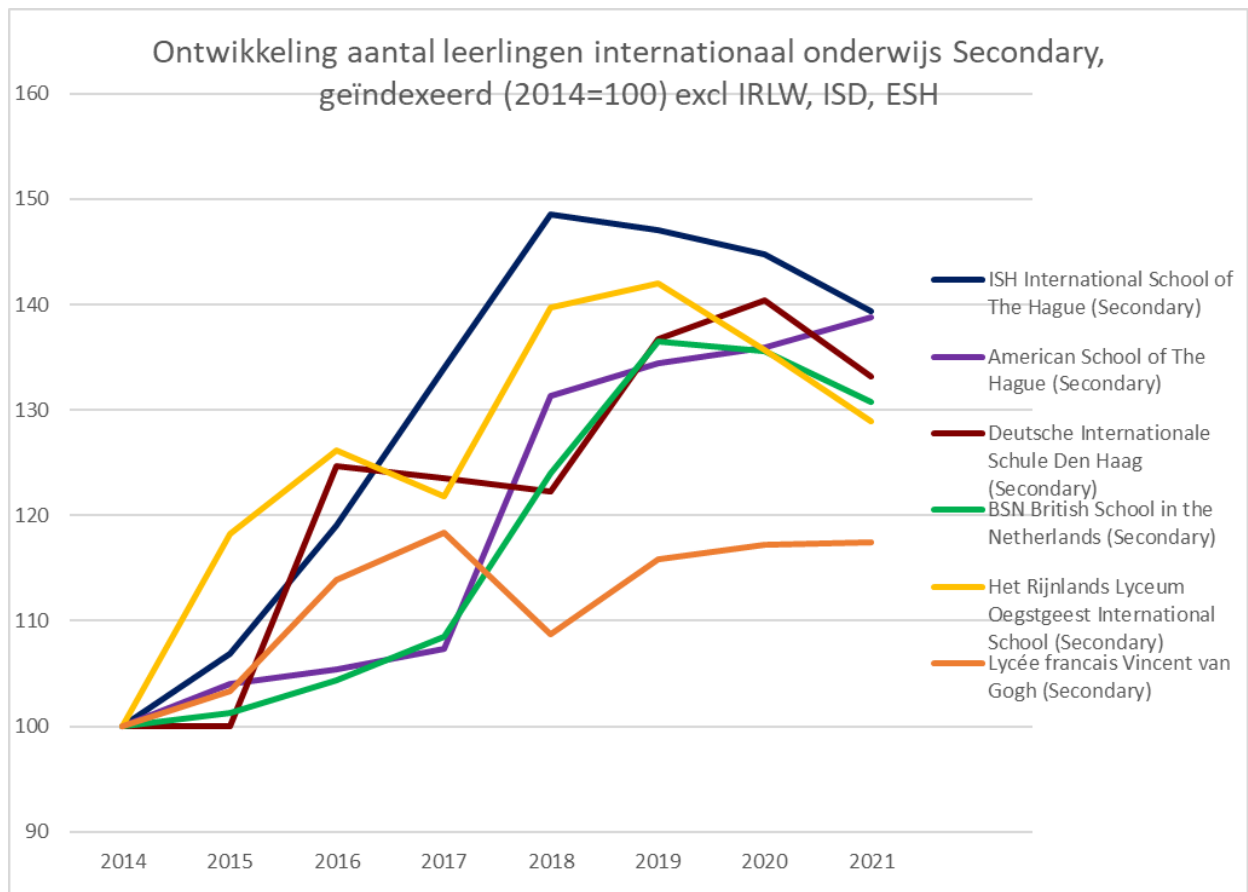
Figuur 5 Ontwikkeling per school po

De internationale scholen voor voortgezet onderwijs laten opgeteld nog steeds een groei zien ten opzichte van alle voorgaande jaren, maar ook hier zijn er grote verschillen te zien. De British School, de ISH, de Deutsche Schule en het Rijnlands Lyceum Oegstgeest laten een daling zien. De overige scholen stijgen licht in 2021 (tov 2020 en 2019):

School / aantal leerlingen per jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lycée français Vincent van Gogh (Secondary)	424	438	483	502	461	491	497	498
ESH European School of The Hague (Secondary)	75	141	223	324	428	503	602	692
ISH International School of The Hague (Secondary)	935	999	1113	1253	1389	1375	1353	1303
Deutsche Internationale Schule Den Haag (Secondary)	166	166	207	205	203	227	233	221
American School of The Hague (Secondary)	479	498	505	514	629	644	651	665
BSN British School in the Netherlands (Secondary)	891	902	930	967	1105	1216	1208	1165
Het Rijnlands Lyceum Oegstgeest International School (Secondary)	252	298	318	307	352	358	342	325
Het Rijnlands Lyceum Wassenaar International School (Secondary)	0	0	0	0	0	40	90	153
International School Delft (Secondary)						14	45	112
Totaal	3.222	3.442	3.779	4.072	4.567	4.868	5.021	5.134

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 6 Ontwikkeling per school vo

Bron: opgave scholen, bewerking SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 7 Ontwikkeling per school vo

Het internationaal georiënteerde onderwijs in Nederland is bedoeld voor de volgende doelgroepen:

- kinderen met een niet-Nederlandse nationaliteit en met een ouder die voor beperkte duur in Nederland werkzaam is;
- kinderen met de Nederlandse nationaliteit als deze minstens twee jaar in het buitenland gewoond hebben en naar school zijn gegaan, omdat een ouder in het buitenland werkte;
- kinderen met de Nederlandse nationaliteit waarvan een ouder binnen twee jaar en gedurende ten minste twee jaar in het buitenland zal gaan werken.

De trend is dat internationals langer in Nederland blijven. Steeds vaker hebben zij een vast lokaal contract en ontvangen zij de gewone secundaire arbeidsvoorwaarden en geen vergoeding voor het onderwijs van hun kinderen. En de internationals die wel voor beperkte duur in Nederland werkzaam zijn, zoals in de IT-sector, hebben vaker geen gezin.

Deze verandering van de doelgroep betekent ook dat de internationale scholen de komende jaren waarschijnlijk minder hard dan voorheen zullen groeien.

2.2 LANDELIJK

Landelijk groeide het totale leerlingenaantal in het internationaal georiënteerd basisonderwijs (IGBO) en het internationaal georiënteerd voortgezet onderwijs (IGVO) in 2020 nog wel, blijkt uit de jaarrapportage van de DIPS en de DISS⁵. Het IGBO groeide bescheiden met 60 leerlingen naar 6.907. Het IGVO in Nederland groeide met 453 leerlingen naar 6.771.

Den Haag is nog steeds de stad met de hoogste aantallen internationale leerlingen, maar in 2020 laat Den Haag in zowel het internationaal basisonderwijs als het voortgezet onderwijs een daling van het aantal leerlingen zien, terwijl de meeste steden met een daling in het basisonderwijs nog wel een stijging van het aantal internationals in het voortgezet internationaal onderwijs laten zien. Almere is de enige andere stad waar zowel de cijfers van het IGBO als het IGVO in 2020 dalen tov 2019.

2.3 INSTROOM IN HET REGULIER ONDERWIJS

In 2018 bracht Decisio in opdracht van het Ministerie van OCW een rapport uit over de instroom van internationals in het reguliere Nederlandse onderwijs⁶. Dit onderzoek concludeert voor de regio Den Haag dat 45% van de internationals bij de keuze voor internationaal onderwijs het regulier Nederlands onderwijs heeft overwogen. 41% van de ouders kiest vervolgens voor Nederlands primair onderwijs en 10% voor het voortgezet Nederlands onderwijs. In Leiden kiest 46% van de internationals voor het Nederlandse basisonderwijs.

Nederlandse scholen in de regio signaleren een toename in de instroom van internationals. Dat sluit aan op het rapport van Decisio en het verklaart voor een deel de afnemende stijging van internationals in het internationale primair onderwijs, dat nu voor het tweede jaar zichtbaar is.

Onderwijs voor internationale kinderen is belangrijk voor de regio en versterkt het vestigingsklimaat. Omdat de druk op het internationaal onderwijs de voorbije jaren sterk toenam, en de verwachting was dat die groei door zou zetten, werd instroom in het regulier onderwijs van internationals die langer in Nederland blijven als een belangrijke mogelijkheid gezien. Voor internationals die het internationaal onderwijs niet kunnen betalen is het bovendien de enige optie.

Decisio raadt in haar onderzoek aan om beleid te ontwikkelen op de instroom van internationals in het regulier onderwijs. Een visie op onderwijs aan internationals, waarbij de wederzijdse beïnvloeding van Nederlands en internationaal onderwijs, het vestigingsklimaat van de regio en de noodzaak van een geïnternationaliseerde kenniseconomie in ogenschouw worden genomen, is voor de regio Leiden – Den Haag – Delft ook van belang.

⁵ <https://www.dutchinternationalschools.nl/wp-content/uploads/2021/06/Dutch-International-Schools-Annual-Report-2020.pdf>

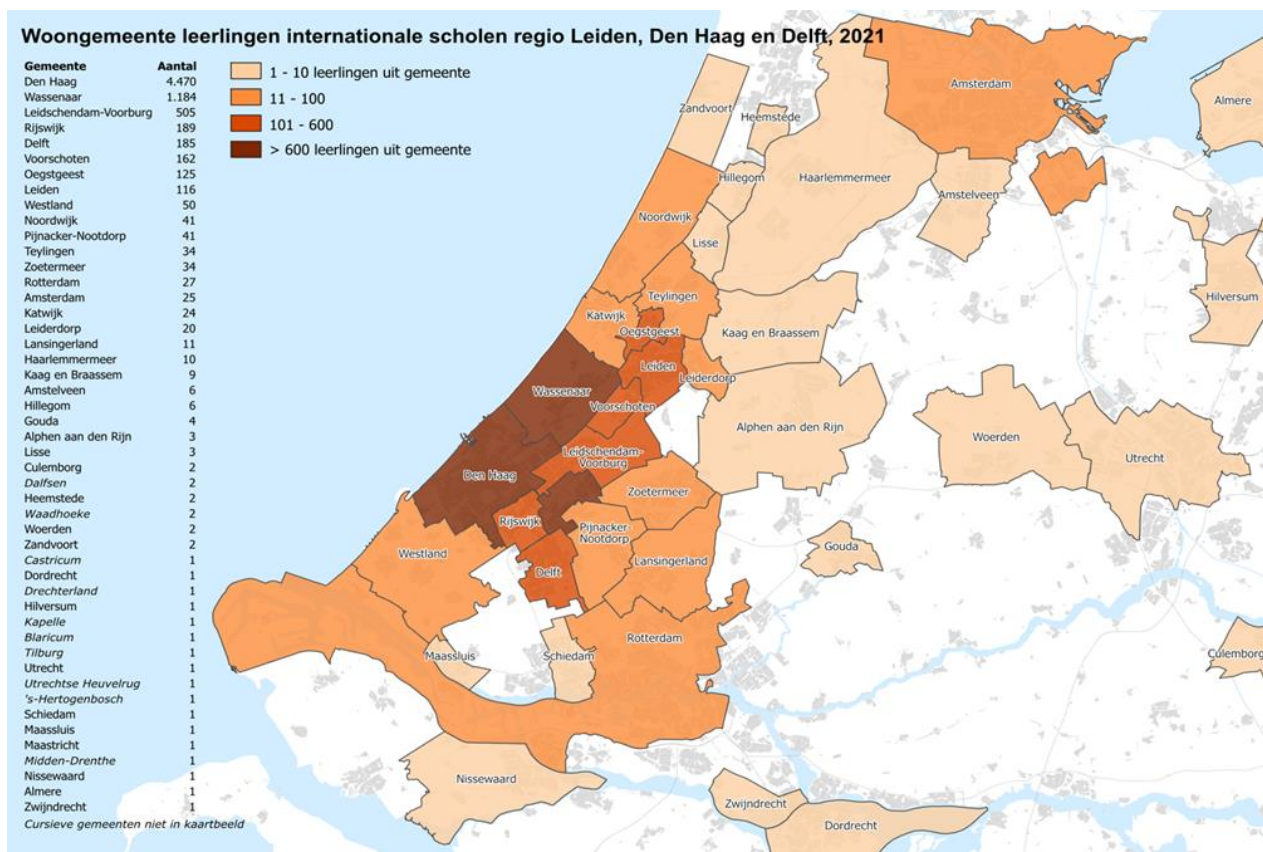
⁶ Decisio (2018). Onderzoek toegankelijkheid Nederlands onderwijs voor internationals, Eindrapportage

Het 'model Eindhoven', waarbij vanuit een visie op onderwijs voor alle kinderen de regio inzet op internationaal onderwijs en daarnaast internationalisering van het regulier Nederlandse onderwijs, is daarbij interessant. Verdere internationalisering betekent ook dat Nederlandse kinderen beter worden voorbereid op een internationale arbeidsmarkt en een geglobaliseerde wereld. Belangrijke thema's waar Eindhoven op inzet in haar visie zijn: taal, mondiale bewustwording, internationale samenwerking en communicatie.

3 GEMEENTEN LEIDEN, DEN HAAG, DELFT

De regio Leiden – Den Haag – Delft werkt al sinds 2018 samen op het onderwerp internationaal onderwijs. Delft en Den Haag zaten samen in de Taskforce internationaal onderwijs en met de andere steden in de regio die internationaal onderwijs hebben, is een werkgroep gestart die een aantal maal per jaar bijeenkomt om de ontwikkelingen rond internationaal onderwijs (en onderwijshuisvesting) te bespreken. Ook komen de wethouders en schoolbesturen van de internationale scholen een tot twee keer per jaar bij elkaar om de ontwikkelingen in de regio te bespreken. Zowel de bestuurders van de scholen als de wethouders van de gemeenten, zijn ervan overtuigd dat monitoring van het internationaal onderwijs belangrijk is. De scholen hebben in 2021 dan ook weer hun medewerking aan het onderzoek verleend.

De regio waarover het hier gaat, is gelegen tussen en rond de gemeenten Leiden, Den Haag en Delft. De gemeenten die participeren in het onderzoek en het overleg, zijn de gemeenten die internationale scholen binnen hun gemeenten hebben of waar internationaal onderwijs op de agenda staat. Dat zijn Delft, Leiden, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar en Westland. Den Haag trekt het monitoringsonderzoek, het ambtelijk overleg en het overleg met het ministerie van OCW.

Bron: SEPO Gemeente Den Haag

Figuur 8 Regio Leiden – Den Haag – Delft

De regio biedt landelijk gezien de meeste internationale scholen en de meeste onderwijsplekken voor internationale leerlingen. Dit draagt bij aan het versterken van het vestigingsklimaat in de regio. Ook is er een gevarieerd (pedagogisch) aanbod van scholen in de regio, met goede doorstroommogelijkheden zowel naar andere internationale scholen in de wereld als naar het hoger onderwijs in Nederland en het buitenland. Het gevarieerde aanbod geldt echter niet voor kinderen met een vmbo-advies of met een specifieke onderwijsbehoefte (speciaal onderwijs).

De regio Leiden – Den Haag – Delft heeft ook regelmatig overleg met de andere regio's die internationaal onderwijs binnen hun gemeentegrenzen hebben, zoals de metropoolregio Amsterdam, Brainport Eindhoven, Utrecht en Groningen. In dat overleg worden de ontwikkelingen in het internationaal onderwijs besproken en is aandacht voor onderwerpen als speciaal onderwijs voor internationals en de instroom van internationals in het regulier onderwijs.

De steden Leiden, Den Haag en Delft hebben ieder ook nog hun eigen beleid op internationaal onderwijs, onderwijs aan internationals en het eigen vestigingsklimaat.

3.1 LEIDEN

Naar verwachting groeit in Leiden de komende jaren het aantal internationale inwoners (internationale kenniswerkers, arbeidsmigranten, studenten, vluchtelingen). De gemeente Leiden wil hierop inspelen door voor alle groepen internationale kinderen geschikt onderwijs aan te kunnen bieden. In haar internationaliseringsbeleid zet de gemeente daarom in op zowel internationaal onderwijs als op nieuwkomersonderwijs.

Via de LEA (Leidse Educatieve Agenda) zet de gemeente Leiden samen met het Leidse onderwijs in op zowel onderwijsinhoudelijke internationalisering (wereldburgerschap, meertaligheid) als geschikt onderwijsaanbod voor de verschillende groepen kinderen van internationals. Op dit moment werkt de gemeente Leiden met het onderwijs aan een meerjarenperspectief nieuwkomersonderwijs, om internationale kinderen op die manier succesvol in te kunnen laten stromen in het reguliere onderwijs. Met het schoolbestuur SCOL werkt Leiden toe naar de opening van International School Leiden, de eerste internationaal georiënteerde basisschool in Leiden, per augustus 2022. Deze school is geschikt voor het internationale kind (4-12 jaar) dat binnen drie jaar weer uit Nederland vertrekt. De gemeente heeft een rol in de onderwijshuisvesting van de internationale school.

De toenemende internationale concurrentie om human capital, oftewel talent, raakt direct de ontwikkeling voor de in Leiden gevestigde internationaal opererende bedrijven en kennisinstellingen. Net als voor andere steden speelt Innovation Quarter een belangrijke rol in de internationale acquisitie. Dit gaat in samenspraak

met NFIA en het ministerie van Economische Zaken. De afgelopen jaren hebben in Leiden de meeste nieuw gevestigde internationale bedrijven een relatie met Life Sciences & Health. Een belangrijk speerpunt voor Leiden is dan ook het aantrekken van Life Sciences & Health (biotech) bedrijven. In het Leiden Bio Science Park zien we daardoor een groei in het aantal internationale werknemers. Voor de Leidse regio is Space ook een belangrijk speerpunt. Denk hierbij aan Unmanned Valley in Katwijk en aan de Space Campus in Noordwijk.

Leiden wil zich niet alleen als goede vestigingsplek profileren als het gaat om bereikbaarheid en toegang tot vaardig personeel, maar ook als plek waar ondernemers actief op weg worden geholpen. Met een integraal internationaliseringsbeleid zet de gemeente actief in op alle aspecten van internationalisering. Zo wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van het Expat Centre, dat internationale inwoners en ondernemers kan ondersteunen, en bestaat het vestigingsbeleid vanuit accountmanager uit de zogenaamde rode loper voor kennisinstellingen en bedrijven. Ook de aanwezigheid van internationaal (basis)onderwijs is van belang voor het aantrekken van buitenlandse bedrijven en werknemers. De aanwezigheid van voldoende internationaal onderwijs is een belangrijke factor in de keuze en daarmee een randvoorwaarde voor een gunstig internationaal vestigingsklimaat. Internationale scholen en het Expat Centre Leiden kunnen elkaar versterken door goed samen te werken en zichtbaar en bereikbaar te zijn voor internationale bedrijven.

3.2 DEN HAAG

Goed internationaal onderwijs past in de ambitie van Den Haag om internationaal talent aan te trekken en te behouden⁷. Internationaal onderwijs vervult bovendien een belangrijke rol in de internationale bedrijvigheid van de stad en het Haagse vestigingsklimaat. Daarnaast zorgt het internationaal onderwijs zelf ook voor banen; bij internationale scholen werken ruim 1.500 internationals en 500 Nederlanders. Internationaal onderwijs draagt daarom op verschillende manieren bij aan de ontwikkeling van de stad Den Haag en aan de grotere regio.

Door het goede vestigingsklimaat van de stad groeit het aantal kenniswerkers al jaren en de verwachting is dat deze groei doorzet. Op het Haagse dashboard is ook te zien dat de bevolkingsgroei zich weer rond het niveau van 2019 bevindt⁸ en dat die bevolkingsgroei voor het overgrote deel komt door het saldo vestiging en vertrek buitenland. Het aanbod van internationaal onderwijs speelt een belangrijke rol bij het vestigen van internationale organisaties en buitenlandse bedrijven in Nederland. Het aanbod van international onderwijs dient dan ook zowel de onderwijsbehoefte van internationale kinderen, als ook het economisch belang van de regio.

⁷ Economische visie Den Haag+ 2030 (RIS303550)

⁸ <https://denhaag.incijfers.nl/dashboard/bevolking-en-wonen/maandmonitor-bevolking/>

In de Haagse Educatieve Agenda zijn voor internationaal onderwijs en onderwijs aan internationals de volgende doelstellingen opgenomen voor de periode 2022 – 2026:

- Den Haag biedt voldoende onderwijsplekken voor kinderen van internationals.
- Den Haag heeft een gedifferentieerd onderwijsaanbod voor kinderen van alle achtergronden waar zij onderwijs krijgen dat bij hen past.

Den Haag wil dat bereiken door:

- Monitoren internationaal basis- en voortgezet onderwijs en het regulier onderwijs aan internationals in de regio Leiden – Den Haag – Delft en tweejaarlijks rapporteren.
- Zorgen voor goede voorlichting en keuzemogelijkheden voor internationals die een school zoeken voor hun kind. Hiervoor werken we samen met het The Hague International Centre (THIC).
- Vormen van een kennisnetwerk met andere regio's met internationaal onderwijs (zoals de MRA en Eindhoven Brainport).
- Samenwerking tussen internationale en reguliere scholen stimuleren, gericht op het vergroten van het aanbod reguliere scholen waar internationals kunnen instromen.

Den Haag heeft de ambitie onderwijs binnen haar gemeente te hebben dat bijdraagt aan de economie van de stad. Deze ambitie gaat over de relatie tussen goed onderwijs, stimuleren van economische groei en innovatie en meebewegen met de arbeidsmarkt. Door te blijven investeren in Den Haag als kennis- en onderwijsstad draagt het onderwijs bij aan de economische groei en maatschappelijke innovatie. Het onderwijs speelt in op groei- en krimpbewegingen op de arbeidsmarkt en veranderende beroepsvaardigheden, pakt laaggeletterdheid aan, versterkt de loopbaanoriëntatie van jongeren en speelt in op de groeiende noodzaak van digitale vaardigheden⁹.

De gemeente Den Haag profileert zich sterk als 'internationale stad van vrede en recht' en zet onder andere in op het aantrekken van internationale organisaties, bedrijven, start-ups en NGOs. Deze organisaties zijn gericht op internationale samenwerking op het gebied van bestuur, kennis, onderwijs, cultuur, welzijn, veiligheid, rechtvaardigheid en vrede¹⁰. Economische kernclusters zijn daarbij Security, Impact en Legal & Policy. Daarnaast kent Den Haag veel internationale werkgelegenheid in IT&Tech, Energy en Finance.

Binnen de werkgroep Internationaal Talent en Vestigingsklimaat worden de ontwikkelingen in de stad rond internationaal onderwijs, onderwijs aan internationals en internationale bedrijvigheid besproken.

⁹ <https://denhaag.incijfers.nl/dashboard/onderwijs-db/4--onderwijs-en-economie>

¹⁰ <https://denhaag.incijfers.nl/dashboard/onderwijs-db/4--onderwijs-en-economie>

De directie Internationale Zaken van Den Haag adviseert en informeert ngo's en internationale organisaties over thema's als vrede, recht en veiligheid en over de mogelijkheden voor organisaties en bedrijven zich in Den Haag te vestigen. Zij werken daarin samen met The Hague Business Agency, InnovationQuarter en The Hague International Centre.

3.3 DELFT

De economie van Delft wordt gekenmerkt door het grote kennisintensieve technologische cluster met in het middelpunt TU Delft. Maar naast TU Delft huisvest Delft ook kennisinstituten zoals Deltares, TNO en IHE Delft en andere onderwijsinstellingen zoals InHolland en Haagse Hogeschool. Vanuit deze sterke kennisbasis is een groot ecosysteem ontstaan met veel bedrijvigheid die met name gericht is op de clusters robotica, AI, quantum, space en duurzame technologieën en energie. Ook DSM en de Biotech Campus Delft zijn gevestigd in Delft met een sterke positie in biotechnologie. Delft zet in samenwerking met onder andere InnovationQuarter in op het aantrekken van (internationale) bedrijven en kennisinstellingen voor de hiervoor genoemde sectoren. Daarnaast wordt ingezet op het versneld laten groeien van startups die in Delft ontstaan. Met YES!Delft is één van Europa's beste technologische incubators gevestigd in Delft en daarnaast spannen RoboHouse, Buccaneer en Planet B.io zich ook in om startups te begeleiden in hun groeistappen.

Een sterk en compleet ecosysteem is van groot belang voor bedrijven om te kunnen groeien én trekt nieuwe werkgelegenheid aan. Een belangrijk aspect van een ecosysteem is de aanwezigheid van talent. Door de vele onderwijsinstellingen in Delft is veel talent aanwezig, maar tegelijkertijd is in Delft (en de regio) een tekort aan zowel hoogopgeleid als praktisch technisch talent. Daarom wordt veel talent uit het buitenland aangetrokken door zowel kennisinstellingen als bedrijven. Met name kleinere bedrijven zoals startups en scale-ups hebben moeite met hun vacatures onder de aandacht te krijgen van internationale werknemers. Diverse initiatieven spelen hier op in zoals de jobportal van YES!Delft en UP! die de vacatures van deze groep bedrijven in de bredere regio verzamelt.

Delft kent een sterke groei aan internationals en dit komt met name door TU Delft. TU Delft is de grootste internationale werkgever van de regio (meer kinderen dan bij Shell). Om dit te faciliteren ondersteunt Delft onder andere de Human Capital Agenda en het deelakkoord Internationaal Talent. De dienstverlening aan internationale werknemers verloopt via The Hague Expat Desk. Om internationale werknemers en hun familie welkom te heten in Delft wordt tweemaal per jaar het Welcome to Delft event georganiseerd.

CONCLUSIE

De cijfers voor het international onderwijs in de regio Leiden – Den Haag – Delft dalen, en dat geldt met name voor het primair internationaal onderwijs.

Gelet op de ontwikkelingen rond het vestigingsklimaat, internationale bedrijvigheid en andere manieren van werken, zou de instroom in het internationaal onderwijs de komende jaren kunnen afnemen of stabiliseren. Met een afnemende groei in het primair onderwijs zal op den duur ook het voortgezet onderwijs licht krimpen.

Van de migratie en internationale instroom in de regio wordt wel verwacht dat deze zal blijven groeien. De instroom in het regulier Nederlandstalig onderwijs zal de komende jaren mogelijk toenemen doordat internationals langer in Nederland blijven, vaker een lokaal contract hebben en willen integreren in de regio.

Of er in de regio Leiden – Den Haag – Delft een goede en toekomstbestendige mix is van verschillende soorten scholen en onderwijssystemen voor de verschillende internationals is nog niet bekend. Er is voldoende internationaal onderwijs, er is NT2 onderwijs en er is tweetalig onderwijs. Of er voldoende reguliere scholen zijn die open staan voor en de capaciteit hebben om internationale kinderen op te nemen, is nog niet zeker.

De komende tijd gaat de regio Leiden – Den Haag – Delft dan ook:

- onderzoeken welke scholen in de regio nu al kinderen van internationals onderwijs geven en hoe dat gaat (ophalen good practices);
- uitzoeken waar in de regio de behoefte aan plek voor internationals in het regulier onderwijs geconcentreerd is en bezien of er in de regio voldoende plaatsen zijn voor deze leerlingen;
- leren van Eindhoven hoe de regionale (triple helix) samenwerking en de professionalisering van leraren bij kan dragen tot een betere mix en keuzemogelijkheden voor kinderen voor het onderwijs dat het beste bij ze past.

I BRONNEN

<https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2021/02/18/corona-brexite-vestigingsklimaat-sturen-komst-buitenlandse-bedrijven>

<https://investinholland.com/news/the-netherlands-remains-in-global-top-5-in-imd-competitiveness-ranking-2021/> en

<https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/NL/wcy/>

<https://investinholland.com/news/amsterdam-tops-world-ranking-for-green-finance/>

<https://investinholland.com/news/five-secrets-to-success-for-startups-in-the-netherlands/>

<https://nos.nl/artikel/2388134-manifest-voor-informateur-verbeter-het-vestigingsklimaat> en https://www.vno-ncw.nl/sites/default/files/manifest_vestigingsklimaat_eindversie_5_juli_2021.pdf

